

הגילוי הנפלא של התנא האלקי רשב"י כל אחד מקיים על ידי הנחת תפילין: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם!"

"ובמורא גדול זה גילוי שכינה"

חשבת דרכי כי על פי דברי רשב"י, שעל ידי מצות הנחת תפילין משרה הקב"ה את שכינתו על האדם, יפתח לנו פתח להבין מה שכתב הרמב"ם דברים נפלאים בענין קדושת התפילין (הלכות תפילין פרק ד הלכה כה):

"קדושת תפילין קדושת גדולה היא, שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים, ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטילה, ואינו מהרהר מחשבות רעות, אלא מפנה לבו בדברי האמת והצדק, לפיכך צריך אדם להשתדל להיות עליו כל היום שמצותו כך היא. אמרו עליו על רב תלמידו של רבינו הקדוש, שכל ימיו לא ראוהו שהלך ארבע אמות בלא תורה או בלא ציצית או בלא תפילין".

וצריך ביאור מנין למד הרמב"ם חידוש גדול זה: "שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו, הוא עניו וירא שמים, ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטילה, ואינו מהרהר מחשבות רעות, אלא מפנה לבו בדברי האמת והצדק". ונראה לבאר דברי הרמב"ם בהקדם לבאר מה שכתבו הרא"ש והטור לפרש מאמר הגמרא: "ויראו ממך, אלו תפילין שבראש", כי היראה שנופלת על עמי הארץ היא מחמת השראת השכינה על ישראל בזכות מצות תפילין.

נקדים מה שהאריכו בכל ספרי מוסר הקדמונים, כי יראת ה' היא שורש גדול בעבודת האדם, כמאמר הכתוב (תהלים קיא י): "ראשית חכמה יראת ה'", כי בלי יראת ה' אי אפשר להישמר מהחטא. אמנם ראוי לדעת כי אי אפשר לזכות ליראת ה', כי אם על ידי השראת השכינה שממנה נמשכת על האדם יראת שמים, כמבואר בתיקונים (הקדמה ה): "שכינתא איהי יראת ה'". וכן הוא עוד (שם תיקון יג עז): "יראת ה' דא שכינתא מלכות קדישא". וזהו שיסד המגיד בהגדה של פסח: "ובמורא גדול זה גילוי שכינה", כי על ידי שנתגלה הקב"ה בשכינתו על ישראל נפלה יראה גדולה על המצרים, הרי מבואר כי על ידי גילוי שכינה יורד בעולם מורא גדול.

הנה כי כן מבואר היטב מה שפירשו הרא"ש והטור: "ויראו ממך, אלו תפילין שבראש", בזכות השראת השכינה, כי על ידי מצות הנחת תפילין של יד ושל ראש כנגד הלב והמוח, כדי לקדש את כל החושים והכוחות לעבודתו יתברך שמו, משרה הקב"ה שכינתו עליו, ועל ידי זה נופלת אימה ופחד על הגוים בבחינת: "ובמורא גדול זה גילוי שכינה".

מעתה יאיר לנו להבין דברי הרמב"ם משה איש האלקים, אשר רוח ה' דיבר בו לגלות לנו בענין קדושת התפילין: "שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים, ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטילה, ואינו מהרהר מחשבות רעות, אלא מפנה לבו בדברי האמת והצדק".

ולפי האמור נראה שדבריו מבוססים על דברי רשב"י, שהמקיים מצות תפילין זוכה להשראת השכינה בבחינת: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ומזה למד הרמב"ם: "שכל

הוא מקדש את כל גופו רמ"ח אבריו וש"ס גידיו, וזוכה להיות מרכבה להקב"ה שמשרה עליו שכינתו, וזהו שאמר רשב"י, שהמקיים מצות תפילין הרי הוא מקיים המצות עשה של: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ונראה פשוט כי דברי רשב"י בזהוה הקדוש, הוא המקור למה שכתבו בסידור האריז"ל "קול יעקב" לרבי יעקב קאפיל ובסידור "תפלה ישראל", לומר אחרי הנחת תפילין של ראש כמה פסוקים שקשורים לתפילין, ואחד מהם הוא הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי אכן על ידי הנחת תפילין של יד ושל ראש אנו מקיימים מצות בנין בית המקדש.

"ויראו ממך אלו תפילין שבראש"

ועתה בא וראה כי היסוד שלמדנו מדברי רשב"י, שעל ידי מצות תפילין משרה עליו הקב"ה את שכינתו בבחינת בית המקדש, מתאים להפליא עם מה שכתוב בפרשת כי תבא (דברים כח י): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ודרשו על כך בגמרא (ברכות ח): "אמר רבי אליעזר, אלו תפילין שבראש". וצריך ביאור מדוע יראים עמי הארץ דוקא מתפילין של ראש.

ונראה ללמוד הביאור על כך מדברי הטור (או"ח סימן כה), ומקור הדבר מדברי אביו הרא"ש (סוף מנחות הלכות תפילין אות ב): "ונקראים תפילין לשון פלילה, שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו, דכתיב (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ודרשינן אלו תפילין שבראש". כלומר מה שכתוב: "כי שם ה' נקרא עליך", הוונה בזה שיראו כי השכינה שורה עלינו.

והנה מה שדרשו כן דוקא על תפילין של ראש ולא על תפילין של יד, יש לומר בזה שני טעמים: טעם א', כי דוקא התפילין של ראש הוא גלוי לכל, אבל התפילין של יד מוסתר ואינו נראה לרבים, כמו שכתוב (שמות יג ט): "והיה לך לאות על ירך", ודרשו (מנחות לו:): "לך לאות ולא לאחרים לאות". לכן דוקא על תפילין של ראש שהוא בגלוי שייך לומר: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

טעם ב', על פי מה ששינוי בגמרא (מנחות לו:): "תנא כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש, וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד". ומפרש הטעם: "אמר קרא והיו לטוטפות בין עיניך, כל זמן שבין עיניך יהו שתים". נמצא לפי זה כי כאשר אדם לבוש בתפילין של ראש כבר מונח עליו תפילין של יד, לכן יפה דרשו דוקא על תפילין של ראש: "ויראו ממך", כי אז הוא לבוש גם בתפילין של יד.

הרי לנו דברים ברורים מדברי הרא"ש והטור, כי על ידי הנחת תפילין אנו זוכים להשראת השכינה, שמטעם זה דרשו בגמרא על הפסוק: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, אלו תפילין שבראש", והרי זה מתאים עם דברי הרשב"י כי על ידי מצות תפילין אנו מקיימים: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

והנה מקור הדבר בזהוה הקדוש (מדרש הנעלם פרשת חיי שרה קכט), כי רבי יהודה רבי ייסא ורבי חייא פגשו את רבי אלעזר ברבי שמעון, שהיה עוסק בסודות של מצות תפילין, ואמרו לו בשם רשב"י אביו בתרגום ללשון קודש:

"שמענו מאביך, שהקב"ה באהבתו הגדולה שהיה לו עם ישראל, אמר להם לעשות לו בית משכן, דוגמת המרכבה העליונה שלמעלה, ויביא את דירתו עמהם, זה הוא שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ושמענו מאביך שכאן סתום הטעם של תפילין בזה הפסוק".

על כך השיב להם רבי שאלעזר ברבי שמעון:

"אמר להם בוא ראה, כמו שלמעלה נעשה מקדש במרכבתו קדושות, ואחר כך השרה הקב"ה דירתו עמהם... וסוד חכמה זו הוא כמו המקדש, שכתוב ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, ועליהם דירתו של המלך בארבע אותיות [השם]... ובה האופן הלב והמוח, הלב מכאן והמוח מכאן, ועליהם דירתו של הקב"ה בארבע פרשיות".

השראת השכינה בזכות קדושת התפילין

כאשר נתבונן בדברי רשב"י והשל"ה הקדוש, נשכיל להבין בדרך הפשט הקשר בין מצות הנחת תפילין למצות: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי כמו שתכלית מצות בנין בית המקדש היא לשם השראת השכינה בישראל, כלשון הכתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כן כאשר אדם מניח תפילין של יד ותפילין של ראש, הרי הוא נעשה מרכבה להקב"ה להיות בבחינת בית מקדש להשראת השכינה.

ענין זה יתבאר ביתר שאת על פי מה שכתב המחבר בשלחן ערוך (או"ח סימן כה סעיף ה): "יכוין בהנחתם, שצונו הקב"ה להניח ארבע פרשיות אלו, שיש בהם יחוד שמו וציאת מצרים, על הזרוע כנגד הלב, ועל הראש כנגד המוח, כדי שנוכח נסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו, ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו, וישתעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח, וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות, ובזה יזכור הבורא וימעטי הנאותיו".

וזהו שתקנו לומר בנוסח "לשם יחוד" לפני הנחת תפילין: "וצונו להניח על היד לזכרון זרוע הנטויה, ושהיא נגד הלב, לשעבד בזה תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו, ועל הראש נגד המוח, שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו".

מעתה לא נפלאה היא ולא רחוקה להבין, שכאשר איש מיישראל מקיים מצות הנחת תפילין, על היד כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח, בכונה נפלאה זו, לשעבד בזה כל תאוות ומחשבות לבנו עם הנשמה שבמוחי ושאר חושינו וכוחותנו לעבודתו יתברך שמו, הרי

בפרשתנו פרשת תרומה (כה ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו". ופירש רש"י: "וכן תעשו, לדורות". מצוה זו של: "ועשו לי מקדש" היא אחת מרמ"ח מצוות עשה, כמו שכתב הרמב"ם בספר המצות: "מצוה כ היא שצונו לבנות בית עבודה, בו יהיה ההקדשה והבערת האש תמיד, ואילו תהיה ההליכה והעליה לרגל והקיבוץ בכל שנה, והוא אמרו יתברך ועשו לי מקדש".

נמצא לפי זה כי בזמן הגלות כשאין לנו בית המקדש, נבצר מאתנו לקיים בפועל מצות עשה זו. במאמר זה ברצוננו להשתעשע בחידוש הגדול שלמדנו מדברי רשב"י בזהוה הקדוש, שגם כיום בגלות אפשר לקיים מצות עשה זו, על ידי שאנו מקיימים מצות הנחת תפילין של יד כנגד הלב ושל ראש כנגד המוח, כמו שכתב בשל"ה הקדוש (מסכת חולין פרק תורה אור אות 1):

"כתב בעל ספר המוסר פרק ד' וזה לשונו, וסוד תפילין עמוק מי ימצאנו, אבל אכתוב מעט מזעיר ממה שכתבו חכמי האמת. דע שצריך לנהוג בהן קדושה גדולה, לפי שיש בהן סוד המרכבה קדושה, ואחר שנחריב הבית כתב הקדוש רשב"י (פרשת חיי שרה קכט), שעל תפילין נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שבסיבתם הקב"ה משרה שכינתו בישראל, לפי שהם סוד המרכבה וסוד האבות, ולכן יש בהן שיי"ן של ג' רגלים מצד הימין כנגד האבות אברהם ויצחק ויעקב, ומצד השמאל שיי"ן של ד' רגלים כנגד ד' חיות נושאי המרכבה".

תפילין של יד ושל ראש כנגד שני הכרובים

וכן כתב בספר "מצות תפילין" להשל"ה הקדוש (פרק א אות ד) עם הוספה בשם הרבינו בחיי, כי התפילין של יד כנגד הלב והתפילין של ראש כנגד המוח, מכוונים כנגד שני הכרובים שהיו על הארון, והנה הדברים בלשון קדשו:

"התפילין יש בהן קדושה גדולה, לפי שיש בהם סוד המרכבה הקדושה, ואחרי שנחריב בית המקדש כתב רשב"י... שעל התפילין נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שבסיבתם הקב"ה משרה שכינתו בישראל... ובבחינת פרשת בא (שמות כה ט) וזה לשונו: ויש סוברים עוד בענין התפילין ואומרים, כשם שהשכינה שורה בד' חיות שבמרכבה על שני הכרובים, כן המניח תפילין מרכבה לשם יתברך, והשכינה שורה עליו בד' פרשיות על שני אברים המיוחדים שבו, והם המוח והלב, המוח מכאן והלב מכאן, וזהו סוד הכתוב (שמות כה יט) כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה".

לפי זה כתב השל"ה עוד (שם פרק ג אות ה) בענין הנחת תפילין: "ויניחם מיד קודם שיאמר פרשת התמיד ושאר פרשיות התמיד, מאחר שהתפילין הם במקום בית המקדש כמו שכתבנו לעיל פרק א פיסקא ד בשם הזהוה, על כן מן הראוי לומר בהם מעשה הקרבנות שהם במקום הקרבה".

זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים" - "עניו" כמבואר בגמרא (סוטה ה). שאין השכינה שורה אלא על העניו, "וירא שמים", כי על ידי השראת השכינה זוכים ליראת ה' בבחינת: "ובמורא גדול זה גילוי שכינה".

"ושכנתי בתוכם" בתוך מרובעת

עתה הבה נתבונן מנין למד התנא האלקי רשב"י, מלשון הכתוב במצוה זו: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהכוונה בזה על מצות הנחת תפילין, שעל ידי מצוה זו נעשה האדם בבחינת מקדש להשרות עליו שכינתו יתברך, שהרי ברור שענין זה צריך להיות רמוז בכתוב. ונראה ללמוד הביאור על כך מדברי ה"מגלה עמוקות" (ריש פרשת קדושים) שכתב בלשון קדשו:

"גם אמר (ויקרא כב לב) ונקדשתי בתוך בני ישראל, על סוד תפילין, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בזה חיי שרה, בתוכם מ' סתומה תפילין מרובעת הלכה למשה מסיני". פירושו: "בתוכם" היא אותיות "בתוך מ", דהיינו בתוך מ' סתומה שהוא הבית של התפילין שצריך להיות בצורת מרובע, כמבואר בגמרא (מנחות לה): "תנא תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני".

וכן כתב הרה"ק רבי חיים ויטאל בספר "עץ הדעת טוב" בפרשתנו: "ונבוא אל ביאור הכתובים ועשו לי מקדש וכו', זו תפלה של ראש הנחלקת לד' בתים, כדמיון ד' רוחות העולם כעין מ' סתומה, וזהו שכתוב ושכנתי בתוכם בתוך מ'". אמנם עדיין צריך ביאור מדוע רמז הכתוב על מצות תפילין דוקא באות מ' סתומה, שהיא צורת התפילין המרובעת כאות מ' סתומה.

"ושכנתי בתוכו" לא נאמר אלא "ושכנתי בתוכם"

ונראה לבאר הענין בזה, על פי דברי האלשיך הקדוש הידועים ב"תורת משה" כמה פעמים (שמות טו ב, שם כו א, שם לא יג ועוד). שדקדק בלשון הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כי מאחר שזכר "מקדש" שהוא לשון יחיד, היה לו לומר: "ושכנתי בתוכו" בלשון יחיד, ולא "בתוכם" שהוא לשון רבים.

ותירץ בדברי קדשו שביקש הקב"ה ללמדנו בזה, כי התכלית של בנין בית המקדש היא שישורה הקב"ה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל, ומהם נמשכת השראת השכינה גם בבית המקדש. וזהו הפירוש: "ועשו לי מקדש", אבל התכלית היא "ושכנתי בתוכם" - בתוך כל אחד מישראל, ומהם נמשכת הקדושה במשכן.

יומתק להבין בזה דברי רשב"י שמפרש הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". על מצות תפילין שעל ידה זוכה האדם להשראת השכינה, ולפי האמור הרמז בזה: "ועשו לי מקדש", לבנות בית המקדש להשראת השכינה, אולם מקודם צריך להשתדל: "ושכנתי בתוכם", שישורה הקב"ה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל, והיינו על ידי מצות תפילין שנעשה האדם בבחינת בית המקדש להשראת השכינה.

ועתה בא וראה כי פירוש זה בדברי רשב"י, מפורש יוצא בדברי השל"ה הקדוש (מסכת תענית נר מצוה אות ל) בלשון קדשו:

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושכנתי בתוכו הוה ליה למימר, אלא אמר ושכנתי בתוכם, כי כל אדם מחויב לעשות מקדש, ודבר זה נוהג תמיד. והזהר כתב כי התפילין שהם סוד המרכבה שאדם מניח הוא המקדש,

גם יטהר האדם את עצמו וכל אבריו, ואז הוא בצורת משכן ומקדש".

מעתה יש לומר כי מטעם זה הלכה למשה מסיני, לעשות את הבית של התפילין בצורת מ' סתומה, כדי לרמז על האות מ' סתומה של: "ושכנתי בתוכם", ללמדנו שעל ידי קיום מצות תפילין, נזכה שיתקיים בנו: "ושכנתי בתוכם" עם מ' סתומה בלשון רבים, כי בזכות תפילין משרה הקב"ה שכינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל.

תפילין של יד ושל ראש בבחינת שני הכרובים

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שכתב הרבינו בחיי ומקור הדבר בזה הקדוש: "כשם שהשכינה שורה בד' חיות שבמרכבה על שני הכרובים, כן המניח תפילין מרכבה לשם יתברך, והשכינה שורה עליו בד' פרשיות על שני אברים המיוחדים שבו, והם המוח והלב, המוח מכאן והלב מכאן, וזהו סוד הכתוב כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה".

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שהאריך בעל התניא ב"ליקוטי אמרים" (פרקים ט-טז), לבאר המאבק הקשה בין המוח והלב, על פי הידוע שמקום משכן הנשמה הקדושה הוא במוח שבראש, והיות ששורש הנשמה הוא חלק אלוך ממעל, לכן מצד הנשמה שבמוח משתוקק האדם לקיים מצוות התורה ולעבוד את ה'.

אולם לעומת זה הלב הוא מקום משכן היצר הרע, שנמצא בחלל השמאלי ומפתה את האדם לדבר עבירה, כמאמר הכתוב (בראשית ח כא): "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", ולכן מוטל על האדם להשליט את המוח על הלב, כמבואר בזה הקדוש (פרשת פנחס רכד). כי המוח הוא בבחינת זכר המשפיע, ואילו הלב הוא בבחינת נקבה המקבלת, ולפי זה כתוב שם: "מוחא דאיהו דכורא רכיב ושליט על הלב". פירוש המוח הוא זכר ושולט על הלב.

וזהו שכתב התניא בלשון קדשו (פרק יב): "כי המוח שליט על הלב בתולדתו וטבע יצירתו, שכך נוצר האדם בתולדתו, שכל אדם יכול ברצונו שבמוחו להתאפק ולמשול ברוח תאוותו שבלבו, שלא למלאות משאלות לבו במעשה דבור ומחשבה, ולהסיח דעתו לגמרי מתאוות לבו אל ההפך לגמרי, ובפרט אל צד הקדושה".

ולפי זה הוא אומר עוד (פרק טז): "וזה כלל גדול בעבודת ה' לבינונים, העיקר הוא למשול ולשלוט על הטבע שבחלל השמאלי, על ידי אור ה' המאיר לנפש האלקית שבמוח, ולשלוט על הלב, כשמתבונן במוחו בגדולת אין סוף ברוך הוא, להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו, להיות סור מרע דאורייתא ודרבנן".

תכלית מצות תפילין להשליט את המוח על הלב

רעיון קדוש זה נותן לנו מושג חדש על תכלית מצות הנחת תפילין של יד כנגד הלב ותפילין של ראש כנגד המוח, כי מה שמניחים תפילין של יד כנגד הלב, הוא לקדש ולזכך את הלב מבחינת: "יצר לב האדם רע מנעוריו", כדי שיהיה מוכן לקבל את אור הקדושה מהנשמה שבמוח, ואחר כך מניחים תפילין של ראש כנגד המוח, כדי להוסיף לנשמה שבמוח כח ואור להשפיע קדושה על הלב בבחינת: "מוח שליט על הלב".

מעתה יאיר לנו להבין מה שמשוה הזוהר הקדוש בין תפילין של יד ושל ראש לשני הכרובים, על פי המבואר בגמרא (יומא נד). כי הכרובים היתה להם צורת זכר ונקבה. ולפי האמור יש לומר הרמז בזה, כי כרוב אחד בצורת זכר הוא כנגד המוח שהוא בבחינת זכר

המשפיע, והכרוב השני בצורת נקבה הוא כנגד הלב שהוא בבחינת נקבה המקבלת.

יומתק להבין בזה רמז הכתוב בפרשתנו (שמות כה כ): "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה", שישתוקקו המוח והלב לקדש כל מחשבותם ומעשיהם כלפי מעלה בלתי לה' לבדו, "ופניהם איש אל אחיו", שהמוח ישתוקק להשפיע אור התורה אל הלב, והלב ישתוקק לקבל שפע של חכמה מהמוח, ואם יעשו כן יזכו להשראת השכינה: "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל".

נראה כי על דברי רשב"י רמז לנו הקב"ה באמרו למשה: "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו". ופירש רש"י: "וכן תעשו, לדורות". כלומר אפילו לדורות כשנהיה בגלות ולא יהיה לנו בית המקדש, עם כל זאת נוכל לקיים בכל יום מצות עשה זו: "ועשו לי מקדש", על ידי הנחת תפילין של יד ושל ראש כנגד הלב והמוח, שהם בבחינת שני כרובים שהקב"ה משרה שכינתו ביניהם.

השראת השכינה בזכות מ"ב שמות שבתפילין

בדחילו ורחימו נראה לומר רעיון חדש בדברי רשב"י, שהקב"ה משרה שכינתו על ידי מצות תפילין, על פי מה שמצינו בדברי חכמינו ז"ל דמיון גדול, בין עבודת הכהן גדול בבית המקדש למה שאנו מניחים תפילין, ממה ששינוי בגמרא (מנחות לו): "חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה קל וחומר מציץ, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה (שמות כח לו) והיה על מצחו תמיד, שלא תסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה".

וכתב הרמב"ם (הלכות תפילין פרק ד הלכה יד): "חייב אדם למשמש בתפילין כל זמן שהן עליו, שלא יסיח דעתו מהן אפילו רגע אחד, שקדושתן גדולה מקדושת הציץ, שהציץ אין בו אלא שם אחד [קודש לה'], ואלו יש בהן אחד ועשרים שם של יו"ד ה"א [היינו שם הוי"ה] בשל ראש וכמותן בשל יד". כלומר שישנם כ"א שמות הוי"ה בד' פרשיות תפילין של יד וכ"א שמות הוי"ה בד' פרשיות תפילין של ראש.

והנה מבואר בתיקוני זוהר (דף קמד): כי כל שמות הוי"ה שישנם בתפילין של יד ושל ראש הם בבחינת (שמות ג יד): "אהיה אשר אהיה", כי אהי"ה עולה בגימטריא כ"א, וב' שמות אהי"ה שזכרו בפסוק: "אהיה אשר אהי"ה, הם כנגד כ"א שמות הוי"ה בתפילין של יד וכ"א שמות בתפילין של ראש, ובלשון קדשו: "ארבע בתי דתפילין [של ראש] דאינון אהי"ה, וכן ביד אהי"ה, כחושבן חד ועשרין אזכרות דתפילין דרישא וחד ועשרין אזכרות דתפילין דיד, וסליקו לחושבן אהי"ה אשר אהי"ה".

והנה שינוי בגמרא (ברכות ט): "אהיה אשר אהיה, אמר לו הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל, אני הייתי עמכם בשעבוד זה, ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכותי". הרי לנו דברים ברורים כי שמות אלו: "אהיה אשר אהיה", פירושם שהקב"ה משרה עלינו שכינתו גם בגלויות.

מעתה יש לומר כי זהו שגילה לנו התנא האלקי רשב"י, שבזכות מצות תפילין של יד ושל ראש שיש בכל אחד מהם כ"א שמות הוי"ה בבחינת: "אהיה אשר אהיה", משרה הקב"ה את שכינתו עלינו כמו שהבטיח למשה רבינו: "אני הייתי עמכם בשעבוד זה, ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכותי".

של"ה: "ואחר שנחרב הבית כתב הקדוש רשב"י, שעל תפילין נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

של"ה: צריך להניח תפילין לפני פרשת התמיד, כי התפילין הם בבחינת בית המקדש שהקריבו בו התמיד

זוהר הקדוש: תפילין של יד ושל ראש כנגד הלב והמוח, בבחינת שני כרובים שהקב"ה משרה שכינתו ביניהם

מגלה עמוקות: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - בתוכם בתוך מ' סתומה, כצורת הבית מרובע של התפילין

רמב"ם: "קדושת תפילין קדושתן גדולה היא, שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים"

טור בשם הרא"ש: "ונקראים תפילין לשון פלילה, שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו"

תקוני זוהר: כ"א שמות בתפילין של יד וכ"א שמות בתפילין של ראש הם בבחינת: "אהיה אשר אהיה"

בכח מ"ב שמות הוי"ה שישנם בתפילין של יד ושל ראש משרה הקב"ה שכינתו על ישראל אפילו בגלות